

KMI, HMM, LJ

9.8.2013

Hallintokeskus

HEL 2013-009516

RAKENTAMISEN MATERIAALITEHOKKUUDEN EDISTÄMISOHJELMA

Rakennusvalvontavirasto lausuu Rakentamisen materiaalitehokkuuden toimenpideohjelmää valmistelevan työryhmän loppuraportin luonnoksesta (28.6.2013) seuraavaa.

Yleistä

Raporttiluonnoksen johdannossa todetaan työn painopisteenä olleiden toimenpiteiden, jotka kohdistuvat ensisijaisesti rakennusmateriaalien tehokkaaseen hyödyntämiseen, jätteen synnyn vähentämiseen sekä kierrätyksen edistämiseen. Talonrakennusala toimitaan ja ajatellaan asioita valtaosin vain putkimaisesti työn tehokkuuden ja kustannusten kannalta. Uusien rakennustarvikkeiden käyttö on kierrätystä tehokkaampaa. Ja vaikkapa korjausrakentamisessa se, että puretaan kerralla mahdollisimman paljon verrattuna ns. hienovaraiseen korjaamiseen.

Elinkaariajattelun myötä lienee rakennuttajien peruslähtökohtiin tulossa hiljalleen muutosta. Silloin mm. materiaalitehokkuus voisi tulla huomioiduksi, kun rakennuksen suunnitteluvaiheesta lähtien huomioidaan rakentamisen ja käytön aikainen tehokkuus sekä purkamisen aiheuttama kuormitus luonnonvaroilta. Niin kuin energiatehokkuuden laajemman huomioimisen osalta on ollut havaittavissa, tulisi tässäkin tapauksessa päästä irti rakentamisen aikaisen kustannustehokkuuden määräävästä roolista valintoja tehtäessä. Jos asiantilaan halutaan kattava muutos, edellyttää se siihen velvoittavia määräyksiä.

Ehdotetut toimenpiteet kuulostavat periaatteiltaan ja tavoitteiltaan hyviltä. Miten niihin sitten rakennushankkeissa toimijat saadaan ryhtymään? Onko avuksi tulossa myös konkreettista keppiä ja porkkanaa. Raporttiluonnoksen sivun 9 kaavio vahvistaa käsitystä siitä, että suurin este lajitteluun on, ettei siitä koeta saatavan taloudellista hyötyä. Euro on tässäkin hyvä konsultti. Koulutus sekä rakentamisessa mukana olevien toimijoiden ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö ja asiaan sitouttaminen lienevät ainoita mahdollisuuksia, ellei asiaa

selkeästi määrätä laki- ja asetusteilse. Asia on paljolti osaamisesta sekä asenteista ja viitsimisestä kiinni.

Raporttiluonnoksessa on kiinnitetty aivan oikein huomiota myös siihen, että uusien materiaalien suojauksessa esiintyy puutteita, jotka johtavat materiaalin pilaantumiseen ja tätä kautta tarpeettomaan jätteeseen. Suojausten laiminlyöntiin olisi hyvin toivottavaa raportissa otettavan kantaa enemmänkin, koska kyseessä on jätteen syntymiseen verrattuna kertaluokkaa suurempi ongelma rakennuksiin syntyvien kosteus- ja homevaurioiden muodossa.

Tavoitetilasta

Tavoitetilana se, että *"tieto syntyvästä rakennusjätteestä/purkutuohteesta rekisteröidään rakennusluvan yhteydessä ... sähköiseen valtakunnalliseen järjestelmään"* ei todennäköisesti ole realistinen. Rakennuslupavaihe on tähän liian aikainen vaihe. Rakennusjätteen hallinta on työmaan aikainen asia. Tehtävä soveltuu suunnittelijoita paremmin vastaaville työnjohtajille. Eri asia on, että sähköiseen lupakäsittelyyn, mukaan luettuna työnaikainen valvonta, siirrytään varmasti jollain aikavälillä. Rakennusvalvonnan käyttöön aikanaan saatavalla sähköisellä prosessilla ja rakennusjätejärjestelmällä tulisikin olla yhteys. Tiedot pitää saada siirtymään suoraan järjestelmästä toiseen. Lisäksi järjestelmän tulee olla sellainen, että asiakas (= luvan hakija/vastaava työnjohtaja) syöttää asianomaiset tiedot, ei rakennusvalvonta (=viranhaltija).

Sivulla 12 todetaan, että *"käytetyn rakennusosan tai materiaalin hinta määräytyy sen laadun perusteella"*. Tässä olisi erityisen tärkeää määritellä se, kuka/mikä taho arvioi laadun, myös turvallisuuden ja terveellisuuden kannalta?

Ehdotetuista toimenpiteistä

4.1 Uudisrakennusten materiaalitehokkuus

"Parannetaan uudisrakentamisen elinkaarijoustavuutta ja materiaalitehokkuutta käyttöönottamalla välineet tilojen, rakenteiden ja järjestelmien muuntojoustavuuden, rakennusten monikäyttöisyyden sekä purettavuuden edistämiseksi". Toisaalta sivulla 8 on mainittu, että käytännössä muuntojoustavuuden huomioimista vaikeuttaa käyttäjälähtöisten työkalujen ja tuotteiden puute. Toimenpiteen pitänee siis olla *"...kehittämällä ja käyttöönottamalla..."* Voi myös väittää, että vain harvoin on rakennusten muuntojoustavuuteen

panostamisella saavutettavissa suoranaisia taloudellisia tai elinkaarietuja. Muuntojoustavuutta ratkaisevampi kysymys on rakennuksen sijaintitekijä. Jos rakennus sijaitsee hyvällä ja kiinnostavalla paikalla, taipuu se joka tapauksessa uusiin käyttötarkoituksiin. Yksittäisistä tekijöistä tehokkain on riittävä kerroskorkeus, joka takaa parhaiten rakennuksen erityyppisen käytön tulevaisuudessa.

4.2 Kiinteistönpidon ja korjaamisen materiaalitehokkuus

Tekstissä todetaan, että julkisten korjaushankkeiden tulisi toimia esikuvina. Aivan oikein. Toimenpiteenä mm. *"pilotoimalla säästäviä ja materiaalitehokkaita menetelmiä..."*. Riittääkö tähän hyvä tahto vai tarvitaanko keppi/porkkana –yhdistelmää? Maksujen lisäksi eduksi olisi kehittää korjausrakentamiseen erityisiä vihersertifikaatteja. Esikuvana voi käyttää Leed- ja vastaavantyyppisiä Green building –luokitteluja. Jos sertifikaatit kytketään jätemaksuihin ja muihin viranomaismaksuihin, toimisivat ne erityisen tehokkaasti.

4.3 Materiaalitehokkuusosaamisen lisääminen

Tekstissä todetaan, että "Keskeisessä roolissa rakennushankkeeseen ryhtyvän ja suunnittelijoiden asenteisiin ja toimintatapoihin vaikuttamisessa ovat rakennusvalvontaviranomaiset, joiden materiaalitehokkuusosaamisessa on parannettavaa". Rakennusvalvontaviranomaisten osaamisessa on varmasti parannettavaa. Tulee kuitenkin huomioida, että rakennusvalvonnan rooli rajoittuu pitkälti neuvontaan. Vaatimusten tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslakiin ja -asetukseen sekä niitä täydentävään rakentamismääräyskokoelmaan. Rakennusvalvonnan rajalliset resurssit tulee myös huomioida. Toimijatahoksi (hakasulkeissa) esitetyllä Rakennustarkastusyhdistyksellä RTY ei ole myöskään resursseja, jos tässä tapauksessa tarkoitetaan esimerkiksi koulutuksen järjestämistä suunnittelijoille.

4.4. Jätehuollon ohjauksen, tilastoinnin ja raportoinnin parantaminen

"...Luomalla helppokäyttöinen verkkopohjainen raportointijärjestelmä luvanvaraisten rakennus-, korjaus- ja purkuhankkeiden jätemäärien arviointiin ja seurantaan". Erilainen raportointi ja tilastointi kuormittavat jo entuudestaan rakennushankkeita. Kuten edellä on jo todettu, suunnittelija ei ole oikea taho arvioimaan rakennusjäteasioita, jotka ovat työmaavaiheen kysymyksiä. On myös korostettava, ettei rakennusvalvontaviranomaisella ole todellisuudessa mahdollisuuksia arvioida jätteiden määrää ja laatua.

4.6. Rakennusmateriaalien kierrätyksen edistäminen

"...poistamalla kierrätysmateriaalien käyttöön liittyviä lainsäädännöllisiä esteitä turvallisuudesta ja terveellisyydestä tinkimättä [YM, TEM, STM, Työterveyslaitos, THL]". Toimijatahona tulee olla myös tutkimuslaitokset esim. lujuuteen tai eristävyysliittävissä kysymyksissä.

Muuta

Paitsi maksupolitiikalla, niin myös sanktioinnilla on mahdollisuus raportissa esitettyjä tavoitteita edistää. Rakentamisessa esiintyy piittaamattomuutta määräyksistä, sitä enemmän, mitä huonommin viranomaiset voivat niihin sanktiomielessä puuttua. Maankäyttö- ja rakennuslain pakkokeinoja ja seuraamuksia koskevat säännökset ovat auttamattomasti vanhentuneet.

RAKENNUSVALVONTAVIRASTO

Lauri Jääskeläinen
virastopäällikkö

Kai Miller
yli-insinööri

